

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA EKOLOGIK TA'LIM BERISHNING VAZIFALARI

ЗАДАЧИ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ TASKS OF ENVIRONMENTAL EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN

**JDPU maktabgacha ta'lim yo'nalishi
talabasi Ne'matova Xushnida**

Annatatsiya

Maqolada bolalarni jonli va jonsiz tabiat ob'yektlarini kuzatishga o'rgatish, tabiatda xavfsiz ishlash qoidalariga rioya qilgan holda, tabiatda ekologik toza xulq-atvor ko'nikmalarini shakllantirish, empatiya tuyg'usini va tabiatning muhtoj ob'ektlari: o'simliklar, hasharotlar, hayvonlar, qushlar, odamlarga yordam berish istagini tarbiyalash yoritilgan.

Аннотация

Статья посвящена обучению детей наблюдению за живыми и неживыми объектами природы, соблюдению правил безопасного труда на природе, формированию навыков экологически безопасного поведения на природе, развитию чувства сопереживания и нуждающимся объектам природы: растениям, насекомым, подчеркивается стремление помочь животным, птицам и людям.

Annotation

The article is devoted to teaching children to observe living and inanimate objects of nature, observing the rules of safe work in nature, developing skills for environmentally friendly behavior in nature, developing a sense of empathy and needy objects of nature: plants, insects, the desire to help animals, birds and people is emphasized.

Kalit so'zlar: kuzatishga o'rgatish, tabiat, xavfsiz, ekologik toza, xulq-atvor ko'nikmalari, shakllantirish, empatiya tuyg'usi, o'simliklar, hasharotlar, hayvonlar, qushlar.

Ключевые слова: обучение наблюдению, природа, безопасный, экологически чистый, поведенческие навыки, формирование, эмпатия, растения, насекомые, животные, птицы.

Keywords: learning to observe, nature, safe, environmentally friendly, behavioral skills, formation, empathy, plants, insects, animals, birds.

Bugungi kunda insoniyatni xavf ostida qoldirayotgan hodisalardan biri ekologik vaziyat hisoblanib, jamiyatga katta tashvish uyg'otmoqda. Insonning tabiiy boyliklardan haddan tashqari oshiqcha foydalanishi oqibatida, o'rmonlar siyraklashib, o'simlik va hayvonlar turlari kamayishi, foydali qazilma boyliklari tugab borayotganligi, shuningdek, suv havzalari va atmosfera havosining ifloslanishi natijasida sayyoramizning qiyofasi o'zgarib bormoqda. Bularning barchasi insonlarning tabiiy boyliklardan oqilona foydalanmasligi oqibati hisoblanadi. Shuning uchun ham ekologik tarbiya berishni maktabgacha yosh davridan boshlash lozim.

Ekologik ta'limning vazifalari:

1. Bolalarni jonli va jonsiz tabiat ob'yektlarini kuzatishga o'rgatish.
2. Tabiat ob'yektlarini tajriba va tadqiq qilishning aniq usullarini o'rgatish.
3. Tabiat ob'yektlari o'rtasida sabab-oqibat munosabatlarini o'rnatish orqali xulosa chiqarish qobiliyatini rivojlantirish.
4. Xavfsizlik qoidalaridan foydalangan holda tabiiy ob'ektlar bilan oddiy tajribalar o'tkazishga o'rgatish.
5. Tabiatda xavfsiz ishlash qoidalariga rioya qilgan holda, tabiatda ekologik toza xulq-atvor ko'nikmalarini shakllantirish.
6. Empatiya tuyg'usini va tabiatning muhtoj ob'ektlari: o'simliklar, hasharotlar, hayvonlar, qushlar, odamlarga yordam berish istagini tarbiyalash.

Men o'rta guruh bolalari bilan ishlashni boshladim va o'z faoliyatimning ustuvor yo'nalishi sifatida bolalarning ekologik ta'limini "O'simliklar dunyosini bil" tanladim. Maktabgacha yoshdagi bolalarni o'rab turgan o'simliklarni kuzatish tizimini ishlab chiqish, bolalar tomonidan jonli va jonsiz tabiat ob'ektlarini o'rganish, bolada ekologik madaniyat elementlarini shakllantirish - bularning barchasi bugungi kunda juda muhimdir. Bolalarni kuzatib, men bolalar hayvonlarga o'simliklardan ko'ra ehtiyotkorlik

bilan munosabatda bo'lishlarini payqadim. O'ylaymanki, buning sabablaridan biri o'simliklardan ko'ra hayvonlarni aniqlash, ularga o'ziga o'xshash aql va tajribalar berish osonroqdir. Bolalar o'simliklar, ularning ehtiyojlari, rivojlanish xususiyatlari haqida kam ma'lumotga ega.

Men ekologiya bo'yicha ishinni shu mavzudagi adabiyotlarni o'rganishdan boshladim. Maqsad va vazifalarni belgilang. Ikkinchi bosqichda u nazariy material tanlash, amaliy usullarni tanlash bilan shug'ullandi, reja tuzdi, unda ekologik ta'lim bo'yicha darslar ham bor edi. Ular rivojlanish ta'limi tamoyili asosida qurilgan va umuman bolaning shaxsiyatini rivojlantirishga qaratilgan. Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini, ularning fikrlash, ijodkorlik, his-tuyg'u madaniyatini oshirish. O'rganishda ustuvorlik bilimlarni oddiy va mexanik takrorlash emas, balki nima sodir bo'layotganini tushunish va baholashga beriladi. Pedagog va bolalarning birgalikdagi amaliy faoliyati.

Men tartibli daqiqalarda bolalarning ekologik tarbiyasi ustida ishlayman va uni fasllarga qarab qurishga harakat qilaman. Buning uchun o'quv yilining boshida reja tuzildi, unga quyidagilar kiradi: sinflar, kuzatishlar, o'yin vaziyatlari, eksperimental tadbirlar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. K.M.Jabborova. Maktabgacha yoshidagi bolalarga ekologik ta'lim-tarbiya berishning uziga xosligi. T., 2000 yil.

2. M.M.Markovskaya. Bolalar bogchasida tabiat burchagi. T., "O'qituvchi", 1991 yil.

3. Maktabgacha yoshdagi bolalarda estetik his-tuyg'ularini tarbiyalash orqali san'atni tushunishga o'rgatish

https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=9wx5zdeaaaaj&authuser=1&citation_for_view=9wx5zdeaaaaj:tyk-4ss8fvuc

4. Maktabgacha ёшдаги болалар интеллектуал қобилиятларини интерактив методлар орқали ривожлантириш

https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=9wx5zdeaaaaj&authuser=1&citation_for_view=9wx5zdeaaaaj:9yksen-gcb0ic

5. Maktabgacha yoshdagi bolalarning axloqiy sifatlarini shakllantirishda milliy qadriyatlarning oʻrni

https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=9wx5zdeaaaaj&authuser=1&citation_for_view=9wx5zdeaaaaj:u-x6o8ysg0sc

6. Pedagogical-psychological basis for the development of creative and intellectual abilities of children of preschool age

https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=9wx5zdeaaaaj&authuser=1&citation_for_view=9wx5zdeaaaaj:d1gkvwhdpl0c

7. Pedagogical-psychological basis for the development of creative and intellectual abilities of children of preschool age

https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=9wx5zdeaaaaj&authuser=1&citation_for_view=9wx5zdeaaaaj:eqolee2rzwmc